

Temat	Wymagania edukacyjne na poszczególne oceny			
	dopuszczający	dostateczny	dobry	bardzo dobry
	Uczeń:			
I. Położenie i środowisko geograficzne Polski				
1. Położenie Polski w Europie	<ul style="list-style-type: none"> określa współrzędne geograficzne skrajnie położonych punktów zna i rozumie pojęcia: terytorium, obszar lądowy, morskie wody wewnętrzne 	<ul style="list-style-type: none"> podaje cechy położenia fizycznogeograficznego i geopolitycznego Polski wyjaśnia przyrodnicze i pozaprzyrodnicze konsekwencje położenia Polski 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje zmiany terytorialne Polski w ujęciu historycznym oblicza rozciągłość południkową i równoleżnikową Polski 	<ul style="list-style-type: none"> ocenia pozytywny i negatywny wpływ położenia geopolitycznego na środowisko i gospodarkę Polski
2, 3. Budowa geologiczna Polski	<ul style="list-style-type: none"> wymienia i opisuje najważniejsze wydarzenia z przeszłości geologicznej Polski w nawiązaniu do budowy geologicznej Europy wymienia cechy budowy geologicznej Polski 	<ul style="list-style-type: none"> omawia etapy rozwoju geologicznego Polski charakteryzuje proces powstawania gór zrębowych i fałdowych wyjaśnia sposób powstawania płaszczowin 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia wpływ ruchów górotwórczych na ukształtowanie powierzchni kraju 	<ul style="list-style-type: none"> analizuje i interpretuje mapy geologiczne odtworza na podstawie przekrojów geologicznych przeszłość geologiczną wybranych regionów Polski
4. Jednostki tektoniczne Polski	<ul style="list-style-type: none"> wymienia jednostki tektoniczne Polski opisuje położenie Polski na tle głównych jednostek tektonicznych Europy 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje na mapie rozmieszczenie głównych struktur geologicznych Europy wskazuje na mapie rozmieszczenie głównych jednostek tektonicznych Polski 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje poszczególne jednostki tektoniczne Polski 	<ul style="list-style-type: none"> porównuje cechy budowy platformy wschodnioeuropejskiej i zachodnioeuropejskiej rozpoznaje jednostki tektoniczne Polski na podstawie opisu ich charakterystycznych cech
5. Surowce mineralne	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje na mapie surowce mineralne występujące na platformie wschodnioeuropejskiej, zachodnioeuropejskiej i w obrębie alpejskich struktur fałdowych 	<ul style="list-style-type: none"> określa zasoby głównych surowców mineralnych w nawiązaniu do wydarzeń geologicznych w poszczególnych erach wyjaśnia proces powstawania surowców mineralnych na obszarze Polski 	<ul style="list-style-type: none"> ocenia znaczenie surowców mineralnych dla gospodarki i rozwoju kraju 	<ul style="list-style-type: none"> wykazuje związki między budową geologiczną Polski a występowaniem poszczególnych surowców mineralnych ocenia wpływ eksploatacji surowców mineralnych na stan środowiska przyrodniczego
6, 7. Wpływ zlodowaceń na rzeźbę powierzchni Polski	<ul style="list-style-type: none"> opisuje przebieg zlodowaceń czwartorzędowych w Polsce na tle zlodowaceń Europy wymienia formy powstałe w wyniku działalności lodolodów i lodowców górskich 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje na mapie zasięgi poszczególnych zlodowaceń plejstoceńskich przedstawia wpływ lodowców na rzeźbę gór opisuje cechy rzeźby staro- i młodoglacjalnej 	<ul style="list-style-type: none"> lokalizuje na mapie obszary o krajobrazie staro- i młodo glacialnym wymienia oraz charakteryzuje formy powstałe w wyniku działalności erozyjnej i akumulacyjnej lodowców górskich i lodolodów wyjaśnia wpływ zlodowaceń na jeziorność Polski wyjaśnia genezę pokryw lessowych w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje układ form rzeźby polodowcowej w stosunku do czoła lodolodu porównuje cechy rzeźby staro- i młodoglacjalnej wskazuje wpływ przebiegu pradolin na układ współczesnej sieci rzecznej wyjaśnia przyczyny zróżnicowania grubości osadów plejstoceńskich na obszarze Polski

Temat	Wymagania edukacyjne na poszczególne oceny			
	dopuszczający	dostateczny	dobry	bardzo dobry
	Uczeń:			
8. Ukształtowanie powierzchni Polski	<ul style="list-style-type: none"> wymienia cechy ukształtowania powierzchni Polski wskazuje na mapie najwyżej i najniżej położone punkty w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje procesy rzeźbotwórcze, które wpłynęły na zróżnicowanie ukształtowania powierzchni kraju wskazuje na mapie pasy rzeźby i wyjaśnia, na czym polega jej pasowy układ 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia przyczyny zróżnicowania ukształtowania powierzchni Polski omawia wpływ zlodowaceń czwartorzędowych na ukształtowanie powierzchni kraju wykazuje związki między budową geologiczną a ukształtowaniem powierzchni Polski 	<ul style="list-style-type: none"> ocenia wpływ działalności człowieka na zmiany rzeźby Polski rozpoznaje na fotografii typ krajobrazu i charakteryzuje cechy rzeźby występujące w danym krajobrazie interpretuje krzywą hipsograficzną Polski
9. Czynniki kształtujące klimat Polski	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia pojęcia: czynniki meteorologiczne i czynniki niemeteorologiczne wymienia czynniki kształtujące klimat Polski 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia wpływ czynników kształtujących klimat Polski na jego poszczególne elementy podaje nazwy mas powietrza kształtujących klimat w Polsce oraz wskazuje ich obszary źródłowe 	<ul style="list-style-type: none"> omawia wpływ położenia Polski w Europie na klimat naszego kraju charakteryzuje masy powietrza kształtujące klimat Polski 	<ul style="list-style-type: none"> na podstawie opisu stanu pogody rozpoznaje masy powietrza napływające nad Polskę wyjaśnia przyczyny częstych zmian stanów pogody w Polsce
10. Cechy klimatu Polski	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia pojęcie: termiczna pora roku wymienia i charakteryzuje klimatyczne pory roku podaje cechy klimatu występujące w wybranych regionach klimatycznych Polski 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje przestrzenne zróżnicowanie wybranych elementów klimatu Polski wymienia cechy klimatu Polski świadczące o jego przejściowości między klimatem morskim i kontynentalnym strefy umiarkowanej 	<ul style="list-style-type: none"> porównuje cechy klimatu występujące w poszczególnych regionach klimatycznych Polski i wyjaśnia przyczyny omawia wpływ czynników kształtujących klimat Polski na rozkład temperatury i opadów uzasadnia przejściowość jako dominującą cechę klimatu Polski 	<ul style="list-style-type: none"> analizuje i interpretuje mapy klimatyczne dokonuje analizy i interpretuje dane zapisane w postaci tabel i wykresów rozpoznaje stacje meteorologiczne na podstawie klimatogramów i danych statystycznych wyjaśnia gospodarcze skutki zróżnicowania okresu wegetacyjnego w Polsce
11. Zasoby wodne Polski	<ul style="list-style-type: none"> wymienia elementy zasobów wodnych Polski podaje składniki bilansu wodnego Polski 	<ul style="list-style-type: none"> określa przyczyny niskich zasobów wodnych Polski 	<ul style="list-style-type: none"> ocenia zasoby wodne Polski na tle państw Unii Europejskiej wskazuje na mapie obszary zagrożone deficytem wody 	<ul style="list-style-type: none"> wykazuje zależności między bilansem wodnym a warunkami klimatycznymi i hydrologicznymi Polski przedstawia propozycje działań zmierzających do oszczędnego wykorzystania zasobów wodnych naszego kraju
12. Sieć rzeczna Polski	<ul style="list-style-type: none"> wymienia główne cechy układów sieci rzecznej wskazuje na mapie obszary dorzeczy głównych rzek Polski 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje dorzecza głównych rzek Polski charakteryzuje ustroje polskich rzek wyznacza działy wodne między Wisłą, Odrą a rzekami pobrażymi 	<ul style="list-style-type: none"> porównuje gęstość sieci rzecznej poszczególnych obszarów Polski wyjaśnia różnice między gęstością sieci rzecznej obszarów gór, wyżyn i nizin w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> na podstawie mapy, schematów i rycin rozpoznaje układy sieci rzecznych wykazuje zależności między rodzajem zasilania a wahaniami stanów wody w rzekach w ciągu roku

Temat	Wymagania edukacyjne na poszczególne oceny			
	dopuszczający	dostateczny	dobry	bardzo dobry
	Uczeń:			
		– lokalizuje na mapie rzeki należące do zlewiska Morza Północnego i Czarnego	– podaje przyczyny powodzi w Polsce i ocenia ich skutki – wyjaśnia asymetrię dorzeczy Wisły i Odry	– proponuje działania zapobiegające skutkom powodzi lub zmniejszające skutki powodzi
13. Rozmieszczenie jezior w Polsce	– wyjaśnia pojęcia: jeziorność, typ genetyczny jezior – wymienia typy genetyczne jezior	– omawia rozmieszczenie jezior w Polsce i podaje przyczyny – wymienia i lokalizuje na mapie sztuczne zbiorniki wodne i kanały	– omawia funkcje sztucznych zbiorników wodnych – wykazuje przyrodnicze i gospodarcze znaczenie jezior	– wyjaśnia przyczyny przestrzennego zróżnicowania jeziorności w Polsce – na podstawie opisu lub rysunku poziomicowego i batymetrycznego rozpoznaje typy genetyczne mis jeziornych
14. Morze Bałtyckie	– lokalizuje na mapie Morze Bałtyckie – wymienia i wskazuje na mapie państwa nadbałtyckie – podaje cechy fizyczne i chemiczne wód Bałtyku – wymienia przyczyny zanieczyszczenia Bałtyku	– omawia kolejne etapy rozwoju Morza Bałtyckiego – podaje przykłady działań międzynarodowych na rzecz ochrony wód Bałtyku – wymienia i opisuje genezę poszczególnych rodzajów wybrzeży morskich	– na podstawie mapy, zdjęcia, rysunku lub opisu rozpoznaje rodzaje wybrzeży – omawia gospodarcze znaczenie Morza Bałtyckiego – wskazuje na mapie Morza Bałtyckiego: głębie, ławice oraz różne typy wybrzeży – szkiełkowe, fiordowe, klifowe, wyrównane i mierzejewo-zalewowe – proponuje działania zmierzające do zmniejszenia poziomu zanieczyszczenia wód Bałtyku	– na podstawie schematów, animacji, rysunków, map opisuje fazy formowania się Morza Bałtyckiego – charakteryzuje cechy dna morskiego i linię brzegową Bałtyku – formułuje i wyjaśnia zależności między położeniem Morza Bałtyckiego oraz jego typem a wielkością zasolenia wód powierzchniowych – analizuje mapę izohalin i podaje wnioski – analizuje mapy rozkładu średniej rocznej temperatury wód powierzchniowych Bałtyku i podaje wnioski
15, 16. Zróżnicowanie glebowe w Polsce	– wymienia typy gleb strefowych, śród-strefowych i astrefowych w Polsce – podaje przykłady obszarów gleb zdegradowanych – wymienia sposoby zapobiegania degradacji gleb	– charakteryzuje rozmieszczenie gleb strefowych, śródstrefowych i astrefowych w kraju – przedstawia zróżnicowanie żyzności gleb – omawia klasyfikację bonitacyjną gleb w Polsce	– opisuje czynniki glebotwórcze decydujące o typie gleb w poszczególnych obszarach Polski – ocenia przydatność rolniczą polskich gleb – charakteryzuje przyrodnicze i antropogeniczne przyczyny degradacji gleb – przedstawia działania prowadzące do zwiększania przydatności gleb dla rolnictwa	– na podstawie danych statystycznych ocenia wartość użytkową gleb w Polsce – na podstawie opisu lub profilu glebowego rozpoznaje typy genetyczne gleb w Polsce – wykazuje i uzasadnia związki między różnymi typami gleb a rodzajem upraw poszczególnych zbóż, roślin okopowych i pastewnych – ocenia wpływ zróżnicowania glebowego Polski na strukturę użytkowania gruntów ornych

Temat	Wymagania edukacyjne na poszczególne oceny			
	dopuszczający	dostateczny	dobry	bardzo dobry
	Uczeń:			
17. Naturalne zbiorowiska roślinne	<ul style="list-style-type: none"> wymienia i scharakteryzuje naturalne zbiorowiska roślinne w Polsce wymienia piętra roślinne w górach wyjaśnia pojęcia: endemit, relikwit, grąd, łęg, bór 	<ul style="list-style-type: none"> podaje przykłady gatunków charakterystycznych dla poszczególnych zbiorowisk wymienia i lokalizuje na mapie zasięgi największych kompleksów leśnych w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> na podstawie diagramów podaje skład gatunkowy lasów wyjaśnia przyczyny zmniejszania się powierzchni lasów w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia i wyjaśnia zależności między położeniem geograficznym Polski a granicą występowania drzew iglastych i liściastych uzasadnia konieczność ochrony gatunkowej roślin
18, 19. Ochrona środowiska przyrodniczego	<ul style="list-style-type: none"> opisuje stan środowiska przyrodniczego w Polsce lokalizuje na mapie obszary zagrożenia ekologicznego w kraju wymienia i opisuje formy ochrony przyrody w Polsce wymienia główne źródła zanieczyszczenia środowiska 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje rozmieszczenie obszarów chronionych w Polsce lokalizuje na mapie różne formy ochrony przyrody w Polsce przedstawia główne założenia i idee rozwoju zrównoważonego podaje i charakteryzuje formy współpracy międzynarodowej na rzecz środowiska 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje i ocenia skutki degradacji i dewastacji środowiska wymienia główne problemy ekologiczne Polski i wyjaśnia ich przyczyny proponuje działania mogące wpłynąć na poprawę stanu środowiska przyrodniczego w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> omawia konieczność działań na rzecz restytucji i zachowania naturalnych elementów środowiska przyrodniczego w Polsce uzasadnia stwierdzenie, że ochrona przyrody stanowi element zrównoważonego rozwoju przyrody, społeczeństw i gospodarki ocenia znaczenie parków narodowych, rezerwatów przyrody i innych form ochrony przyrody dla zachowania naturalnych elementów środowiska Polski uzasadnia konieczność współpracy państw w celu ochrony i poprawy jakości środowiska przyrodniczego
II. Procesy demograficzne i osadnicze w Polsce				
20. Rozwój demograficzny Polski	<ul style="list-style-type: none"> omawia zmiany liczby ludności po II wojnie światowej podaje aktualną liczbę ludności Polski 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia okresy występowania wyżów i niżów demograficznych w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> na podstawie wykresów, tabel i map charakteryzuje zmiany liczby ludności w Polsce od zakończenia II wojny światowej korzystając z rocznika statystycznego i internetu, porównuje liczbę ludności Polski z innymi państwami europejskimi odczytuje z powyższych źródeł miejsce Polski w Europie i na świecie pod względem liczby ludności i przyrostu naturalnego 	<ul style="list-style-type: none"> formułuje prawidłowości dotyczące kształtowania się przyrostu naturalnego Polski w okresie powojennym wyjaśnia różnice w przyroście naturalnym między wsią a miastem prognozuje tendencje zmian procesów demograficznych w Polsce wraz ze wzrostem społeczno-gospodarczym

Temat	Wymagania edukacyjne na poszczególne oceny			
	dopuszczający	dostateczny	dobry	bardzo dobry
	Uczeń:			
21. Struktura demograficzna ludności Polski	<ul style="list-style-type: none"> – podaje główne cechy struktury wieku i płci ludności Polski 	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia przyczyny i skutki starzenia się społeczeństwa polskiego 	<ul style="list-style-type: none"> – na podstawie analizy piramidy wieku i płci ludności Polski wyjaśnia przyczyny zmiany jej kształtu – porównuje strukturę wieku i płci ludności Polski ze strukturą innych państw europejskich i pozaeuropejskich 	<ul style="list-style-type: none"> – na podstawie piramidy płci i wieku z różnych lat formułuje wnioski o zmianach cech demograficznych i określa etap cyklu demograficznego – prognozuje zmiany struktury wiekowej ludności Polski do 2030 r. – wskazuje zależności między spadkiem przyrostu naturalnego a starzeniem się społeczeństwa
22. Struktura zatrudnienia i wykształcenie ludności Polski	<ul style="list-style-type: none"> – podaje zmiany w wykształceniu ludności w ciągu ostatnich dziesięcioleci – opisuje strukturę zawodową ludności Polski i zachodzące w niej zmiany 	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia problemy wynikające z bezrobocia i podaje przykłady ich rozwiązania – potrafi wskazać na mapie województwa o wysokim zatrudnieniu w poszczególnych sektorach 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia zmiany w wykształceniu ludności i wyjaśnia wpływ wykształcenia na rozwój gospodarczy kraju – wyjaśnia przyczyny zmian w strukturze zatrudnienia ludności Polski – omawia przyczyny regionalnego zróżnicowania bezrobocia w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia przyczyny przestrzennego zróżnicowania struktury zawodowej ludności Polski – korzystając z danych statystycznych i internetu, analizuje zmiany stopy bezrobocia od 1989 r. i podaje wnioski – ocenia poziom wykształcenia ludności kraju na tle innych państw Unii Europejskiej
23. Rozmieszczenie ludności w Polsce	<ul style="list-style-type: none"> – podaje średnią gęstość zaludnienia – wskazuje na mapie obszary o najmniejszej i największej gęstości zaludnienia 	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje przyczyny nierównomiernego rozmieszczenia ludności w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> – dokonuje analizy mapy gęstości zaludnienia i wyjaśnia przyczyny i skutki zaobserwowanych dysproporcji 	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia oraz charakteryzuje związki między gęstością zaludnienia a warunkami przyrodniczymi i zagospodarowaniem kraju
24. Migracje wewnętrzne i zewnętrzne	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia przyczyny migracji wewnętrznych i podaje ich główne kierunki – podaje główne przyczyny, kierunki i wielkość współczesnych migracji wewnętrznych 	<ul style="list-style-type: none"> – na wybranych przykładach wyjaśnia przyczyny wewnętrznych migracji ludności – omawia społeczne i gospodarcze skutki migracji Polaków 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia wpływ migracji wewnętrznych na gęstość zaludnienia w różnych częściach Polski – wyjaśnia wpływ salda migracji zewnętrznych na liczbę ludności Polski 	<ul style="list-style-type: none"> – dokonuje analizy okresowych zmian salda migracji wewnętrznych i podaje wnioski – ocenia pozytywne i negatywne skutki współczesnej migracji Polaków do innych krajów
25. Sieć osadnicza w Polsce	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje rozwój sieci osadniczej w Polsce – wymienia główne cechy systemu osadniczego w Polsce – podaje przykłady miast pełniących określone funkcje 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje układy urbanistyczne, typy fizjonomiczne miast w Polsce – opisuje układy przestrzenne i funkcje wsi w Polsce – charakteryzuje największe zespoły miejskie w Polsce – podaje przykłady zmienności funkcji miejskich w czasie 	<ul style="list-style-type: none"> – omawia czynniki wpływające na zróżnicowanie cech osadnictwa w poszczególnych regionach Polski – analizuje diagramy przedstawiające strukturę wielkością wsi w Polsce – wykazuje związki między czynnikami miastotwórczymi a rozmieszczeniem miast 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia genezę miast w Polsce i zróżnicowanie układów urbanistycznych – podaje i lokalizuje na mapie przykłady miast średniowiecznych, renesansowych, barokowych, przemysłowych

Temat	Wymagania edukacyjne na poszczególne oceny			
	dopuszczający	dostateczny	dobry	bardzo dobry
	Uczeń:			
			– omawia związki między okresem powstania miasta a pełnią przez nie funkcją	– na podstawie diagramów, wykresów, danych statystycznych opisuje współczesną miejską sieć osadniczą, wskazuje przykłady aglomeracji i porównuje ich cechy – przedstawia zmiany zachodzące w przestrzeni miast, wsi i stref podmiejskich związane z rozwojem społeczno-gospodarczym kraju
26. Procesy urbanizacyjne	– podaje główne cechy urbanizacji Polski – wymienia zmiany zachodzące współcześnie w procesach urbanizacji kraju	– wskazuje na mapie obszary o najwyższym i najniższym poziomie urbanizacji – charakteryzuje zmiany zachodzące współcześnie w procesach urbanizacji kraju	– przyporządkowuje zachodzące w Polsce procesy urbanizacyjne do odpowiedniego etapu urbanizacji – na podstawie danych statystycznych analizuje zmiany wielkości wskaźnika urbanizacji w Polsce po II wojnie światowej	– analizuje regionalne zróżnicowanie poziomu urbanizacji w Polsce i wyjaśnia przyczyny dysproporcji – na podstawie danych statystycznych wyjaśnia zmiany wielkości wskaźnika urbanizacji w Polsce po II wojnie światowej – wskazuje przykłady wpływu zmian w gospodarce na tempo procesów urbanizacyjnych
III. Gospodarka Polski				
27. Warunki rozwoju rolnictwa	– wyjaśnia pojęcie struktura agrarna – opisuje strukturę użytkowania ziem w Polsce	– charakteryzuje przyrodnicze i poza przyrodnicze warunki rozwoju rolnictwa Polski – wyjaśnia wpływ struktury agrarnej na rozwój rolnictwa	– wskazuje na mapie obszary o najkorzystniejszych i najmniej korzystnych warunkach dla rozwoju rolnictwa – analizuje środowisko przyrodnicze pod kątem jego przydatności dla rozwoju rolnictwa – formułuje zależność między stopniem rozwoju gospodarczego a zmianami w strukturze agrarnej i poziomie zatrudnienia ludności w I sektorze gospodarki	– wyjaśnia dysproporcje w rozmieszczeniu głównych obszarów o najlepszych i najgorszych warunkach dla rozwoju w Polsce – korzystając z map, ocenia przydatność środowiska przyrodniczego wybranej krainy geograficznej dla rozwoju rolnictwa
28., 29. Rozmieszczenie produkcji roślinnej i zwierzęcej	– wymienia główne rośliny uprawne i zwierzęta hodowlane w Polsce	– wymienia i wskazuje na mapie główne obszary upraw zbóż, roślin przemysłowych, ziemniaków, warzyw i owoców	– wyjaśnia wpływ czynników przyrodniczych i pozapryrodniczych na przestrzenne zróżnicowanie upraw pszenicy, żyta, buraków cukrowych, ziemniaków, rzepaku oraz hodowli bydła, trzody chlewnej i owiec w Polsce	– analizuje dane przedstawiające produkcję zwierzęcą w Polsce na tle państw Unii Europejskiej – proponuje działania, które mogą wpłynąć na zwiększenie produkcji roślinnej i zwierzęcej w Polsce

Temat	Wymagania edukacyjne na poszczególne oceny			
	dopuszczający	dostateczny	dobry	bardzo dobry
	Uczeń:			
	<ul style="list-style-type: none"> wymienia czynniki przyrodnicze i pozaprzyrodnicze, które wpływają na przestrzenne zróżnicowanie upraw pszenicy, żyta, buraków cukrowych, ziemniaków, rzepaku oraz hodowli bydła, trzody chlewnej i owiec w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia i wskazuje na mapie najważniejsze obszary hodowli bydła i trzody chlewnej 	<ul style="list-style-type: none"> porównuje wielkość plonów i zbiorów najważniejszych upraw oraz wielkość produkcji zwierzęcej w Polsce z innymi krajami europejskimi 	
30. Rolnictwo Polski w Unii Europejskiej	<ul style="list-style-type: none"> podaje podobieństwa i różnice między rolnictwem w Polsce i w krajach UE wymienia zasady polityki rolnej w UE 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje wpływ zasad polityki rolnej w UE na zmiany w polskim rolnictwie 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje zasady i cele Wspólnej Polityki Rolnej w krajach Unii Europejskiej na podstawie danych statystycznych porównuje cechy społeczno-ekonomiczne rolnictwa Polski na tle wybranych państw UE 	<ul style="list-style-type: none"> proponuje zmiany w polskim rolnictwie, prowadzące do wzrostu jego efektywności, konkurencyjności i intensywności
31. Baza surowcowa dla przemysłu	<ul style="list-style-type: none"> wymienia surowce energetyczne, metaliczne, chemiczne i skalne występujące w Polsce lokalizuje na mapie obszary wydobywania surowców mineralnych w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> prezentuje przestrzenne rozmieszczenie surowców dla przemysłu przetwórczego i paliwowo-energetycznego podaje zmiany wielkości eksploatacji podstawowych surowców podaje przykłady zmian w środowisku naturalnym, wywołanych eksploatacją surowców mineralnych 	<ul style="list-style-type: none"> na podstawie dostępnych źródeł informacji geograficznej wyjaśnia zmiany w wydobywaniu niektórych surowców mineralnych w Polsce od lat 60. XX w. wymienia i charakteryzuje stosowane w Polsce sposoby eksploatacji surowców 	<ul style="list-style-type: none"> ocenia wpływ eksploatacji surowców mineralnych różnymi metodami (głębinową, odkrywkową, otworową) na stan środowiska przyrodniczego Polski
32. Produkcja energii	<ul style="list-style-type: none"> opisuje bilans energetyczny Polski opisuje wielkość i strukturę produkcji energii elektrycznej w Polsce i wybranych krajach świata lokalizuje na mapie Polski elektrownie ciepłownicze, wodne i wiatrowe 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje strukturę produkcji energii elektrycznej w Polsce i wybranych krajach świata wymienia czynniki wpływające na zmniejszenie zużycia energii elektrycznej w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> na podstawie dostępnych źródeł informacji ocenia strukturę produkcji energii elektrycznej w Polsce na podstawie dostępnych źródeł informacji porównuje wielkość i strukturę produkcji energii elektrycznej w Polsce z innymi krajami europejskimi charakteryzuje czynniki decydujące o spadku zużycia energii elektrycznej w Polsce korzystając z mapy i danych statystycznych, wyjaśnia przestrzenne zróżnicowanie produkcji energii elektrycznej na 1 mieszkańca w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> uzasadnia potrzebę dywersyfikacji źródeł energii, wyjaśnia konieczność poszukiwania nowych źródeł energii w kontekście bezpieczeństwa energetycznego kraju ocenia stopień wykorzystania alternatywnych źródeł energii do produkcji energii elektrycznej i ciepłej ocenia wpływ wykorzystania paliw kopalnych na środowisko przyrodnicze Polski ocenia zasoby złóż surowców energetycznych w Polsce

Temat	Wymagania edukacyjne na poszczególne oceny			
	dopuszczający	dostateczny	dobry	bardzo dobry
	Uczeń:			
33. Zmiany w strukturze produkcji przemysłowej	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje główne czynniki lokalizacji w rejonach koncentracji przemysłu – podaje przykłady zmian w strukturze produkcji i lokalizacji zakładów przemysłowych 	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje zmiany zachodzące w polskim przemyśle po 1990 r. – podaje przyczyny zmian w strukturze produkcji i lokalizacji zakładów przemysłowych 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia przyczyny nierównomiernego rozmieszczenia przemysłu w Polsce – porównuje stan polskiego przemysłu z przemysłem wybranych krajów europejskich – porównuje obecną strukturę gałęziową produkcji globalnej w przemyśle ze strukturą sprzed lat 90. XX w. 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia przemiany okresu transformacji polskiej gospodarki – prezentuje zmiany w gospodarce i środowisku wynikające z restrukturyzacji i modernizacji przemysłu po 1990 r.
34. Nowoczesne gałęzie przemysłu	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia gałęzie przemysłu rozwijające się najszybciej – podaje główne cechy rozmieszczenia przemysłu wysokich technologii 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia przykłady świadczące o nowoczesności polskiego przemysłu – podaje przykłady nowoczesnych zakładów przemysłowych 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia wpływ nowoczesnych gałęzi przemysłu na inne działy gospodarki kraju – opisuje wpływ przemysłu zaawansowanej technologii na jakość życia 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia poziom rozwoju nowoczesnych gałęzi przemysłu w Polsce – wskazuje możliwość powstania technopolii (wskazuje na mapie przykłady parków technologicznych i przemysłowych) – wyjaśnia lokalizację wybranych zakładów przemysłu wysokich technologii w Polsce
35. Rozwój sektora usług w Polsce 36., 37. Badania terenowe	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia rodzaje usług rozwijających się w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> – podaje przyczyny szybkiego rozwoju usług w Polsce po 1990 r. – opisuje znaczenie usług dla ludności i gospodarki Polski i innych krajów UE 	<ul style="list-style-type: none"> – formułuje zależność poziomu zatrudnienia w usługach od stopnia rozwoju gospodarczego – porównuje cechy usług w kraju przed 1990 r. i w czasach współczesnych – wyjaśnia przyczyny wzrostu znaczenia usług w Polsce – na podstawie map i danych statystycznych opisuje zróżnicowanie sektora usług w Polsce na tle państw Unii Europejskiej – na podstawie własnych obserwacji charakteryzuje rodzaje usług rozwijających się w miejscu jego zamieszkania 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia i ocenia poziom zróżnicowania usług w miejscu zamieszkania (prowadzi badania terenowe) – uzasadnia stwierdzenie, że wzrost znaczenia usług zaspokajających potrzeby wyższego rzędu uzależniony jest od tempa rozwoju społeczno-gospodarczego państwa – proponuje rodzaje usług, które można wprowadzić na obszarze zamieszkania i uzasadnia swój wybór
38. Zaspokojenie potrzeb ludności w zakresie usług	<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje na mapie regiony o różnym poziomie zaspokojenia potrzeb ludności w zakresie podstawowych usług w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje stopień zaspokojenia potrzeb ludności w zakresie podstawowych usług na różnych obszarach Polski 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia zróżnicowanie stopnia zaspokojenia potrzeb ludności na różnorodne usługi w poszczególnych regionach kraju 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia stopień rozwoju podstawowych usług w różnych regionach kraju, wyjaśnia szybszy rozwój usług w Polsce Zachodniej i województwie mazowieckim

Temat	Wymagania edukacyjne na poszczególne oceny			
	dopuszczający	dostateczny	dobry	bardzo dobry
	Uczeń:			
39., 40. Komunikacja w Polsce	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia podstawowe rodzaje komunikacji – wyjaśnia pojęcia: sieć transportowa, węzeł transportowy 	<ul style="list-style-type: none"> – podaje czynniki wpływające na rozwój środków transportu w Polsce – opisuje rodzaje łączności – wymienia i wskazuje na mapie główne szlaki i węzły transportowe 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia różnice w przestrzennym zagospodarowaniu transportowym Polski – charakteryzuje czynniki wpływające na współczesne zróżnicowanie infrastruktury transportowej – analizuje przyczyny wzrostu znaczenia transportu lotniczego – wyjaśnia przyczyny wzrostu znaczenia dróg kołowych w sieci transportowej kraju i spadku długości linii kolejowych – charakteryzuje zmianę gęstości sieci transportu kolejowego w Polsce – analizuje wzrost znaczenia łączności we współczesnych powiązaniach komunikacyjnych – porównuje dostępność sieci internetowej w Polsce i innych krajach Unii Europejskiej 	<ul style="list-style-type: none"> – porównuje gęstość sieci transportowej Polski z innymi krajami Unii Europejskiej (korzysta z map, danych statystycznych, internetu) – ocenia stan sieci transportowej Polski – ocenia wpływ środków transportu na środowisko Polski – ocenia wpływ zmian społeczno-gospodarczych na tempo rozwoju nowoczesnych środków łączności
41. Zagospodarowanie turystyczne Polski	<ul style="list-style-type: none"> – podaje przykłady walorów turystycznych 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje infrastrukturę turystyczną różnych regionów Polski 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia wpływ turystyki na rozwój gospodarczy regionu i kraju – proponuje przykłady regionów do rozwoju różnych rodzajów turystyki, uzasadnia swój wybór 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia walory Polski z punktu widzenia rozwoju różnych rodzajów turystyki – ocenia zagospodarowanie turystyczne różnych obszarów kraju (w tym regionu, w którym mieszka)
42. Inwestycje zagraniczne w polskiej gospodarce	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia gałęzie przemysłu, w które inwestuje kapitał zagraniczny 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje wpływ inwestycji zagranicznych na rozwój społeczno-gospodarczy Polski 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje wpływ bezpośrednich i portfelowych (kapitałowych) inwestycji zagranicznych na zrównoważony rozwój (m.in. transfer innowacji i poprawa konkurencyjności gospodarczej) – korzystając z informacji zaczerpniętych z internetu i innych źródeł, wskazuje na mapie regiony atrakcyjne dla inwestorów zagranicznych 	<ul style="list-style-type: none"> – korzystając z internetowych źródeł informacji, ocenia szanse rozwoju regionów Polski Wschodniej – wymienia i ocenia pozytywne i negatywne skutki zagranicznych inwestycji w Polsce

Temat	Wymagania edukacyjne na poszczególne oceny			
	dopuszczający	dostateczny	dobry	bardzo dobry
	Uczeń:			
43. Struktura handlu zagranicznego	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia pojęcia: bilans handlowy, bilans płatniczy, saldo bilansu handlowego i płatniczego – wymienia główne towary importowane i eksportowane, wskazuje najważniejszych partnerów Polski w handlu zagranicznym 	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje zmiany geograficznych kierunków handlu zagranicznego Polski od lat 90. XX w. – podaje udział Polski w światowym obrocie towarowym 	<ul style="list-style-type: none"> – analizuje zmianę struktury towarowej importu i eksportu od końca lat 90. XX w. – wyjaśnia przyczyny ujemnego bilansu handlu zagranicznego Polski – wyjaśnia przyczyny zróżnicowania struktury towarowej handlu z poszczególnymi krajami 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia pozycję Polski w światowej wymianie towarów – ocenia znaczenie ujemnego bilansu handlu zagranicznego dla rozwoju gospodarczego kraju
IV. Zróżnicowanie regionalne Polski				
44. Dominanty w środowisku przyrodniczym krain geograficznych Polski	<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje na mapie regiony geograficzne w poszczególnych pasach ukształtowania powierzchni – charakteryzuje elementy środowiska świadczące o indywidualności poszczególnych krain geograficznych 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje elementy środowiska świadczące o indywidualności poszczególnych krain geograficznych 	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje dominujące cechy wybranych krain geograficznych (w pasie pobrzeży, pojezierzy, nizin, wyżyn i gór), charakteryzuje czynniki decydujące o ich powstaniu 	<ul style="list-style-type: none"> – korzystając z różnych źródeł informacji, wyjaśnia związki pomiędzy warunkami przyrodniczymi a gospodarką poszczególnych regionów Polski
46. Pobrzeże Bałtyku	<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje na mapie położenie pasa pobrzeży – wymienia cechy środowiska naturalnego decydujące o odrębności krainy 	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje walory turystyczne regionu – podaje przykłady zabytków kultury materialnej 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia wpływ morza na modelowanie typów wybrzeży i cech klimatu – wyjaśnia związek między gospodarką obszaru a jego nadmorskim położeniem 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia walory przyrodnicze i zabytki z punktu widzenia rozwoju turystyki wypoczynkowej i krajoznawczej
47. Pojezierze Mazurskie	<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje na mapie położenie Pojezierza Mazurskiego 	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje cechy krajobrazu młodogłajalnego – wymienia walory turystyczne Pojezierza Mazurskiego 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia problemy ochrony środowiska na terenie Pojezierza Mazurskiego – analizuje zależność gospodarki od środowiska 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia środowisko przyrodnicze Pojezierza Mazurskiego z punktu widzenia rozwoju turystyki
48. Nizina Mazowiecka	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia główne cechy środowiska, ze szczególnym uwzględnieniem Kotliny Warszawskiej – wskazuje na mapie położenie Niziny Mazowieckiej 	<ul style="list-style-type: none"> – podaje przykłady dominacji gospodarczej i społecznej Warszawy nad pozostałą częścią krainy 	<ul style="list-style-type: none"> – korzystając z map, charakteryzuje środowisko przyrodnicze krainy – omawia wpływ ukształtowania powierzchni na sieć rzeczną 	<ul style="list-style-type: none"> – uzasadnia dominującą rolę Warszawy w gospodarce Niziny Mazowieckiej – wykazuje różnice w poziomie zagospodarowania aglomeracji warszawskiej i pozostałych obszarów regionu
49. Wyżyna Lubelska	<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje na mapie położenie Wyżyny Lubelskiej 	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje główne cechy środowiska przyrodniczego Wyżyny Lubelskiej – wymienia przyrodnicze i antropogeniczne walory turystyczne regionu 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia wpływ zlodowceń na powstanie pokryw lessowych – uzasadnia twierdzenie, że Wyżyna Lubelska jest najbardziej rozwiniętym rolniczo regionem Polski 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia wpływ środowiska przyrodniczego Wyżyny Lubelskiej na gospodarkę regionu – ocenia walory turystyczne i zabytki regionu pod kątem rozwoju turystyki wypoczynkowej, krajoznawczej i uzdrowiskowej

Temat	Wymagania edukacyjne na poszczególne oceny			
	dopuszczający	dostateczny	dobry	bardzo dobry
	Uczeń:			
50. Wyżyna Śląska	<ul style="list-style-type: none"> wymienia gałęzie przemysłu rozwinięte na Górnym Śląsku podaje przykłady degradacji środowiska 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje przekształcenia środowiska w wyniku działalności gospodarczej 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje problemy górnictwa i przemysłu ciężkiego wynikające ze zmian w gospodarce po 1990 r. wyjaśnia przyczyny koncentracji przemysłu i dużej gęstości zaludnienia 	<ul style="list-style-type: none"> omawia wpływ budowy geologicznej na rozwój gospodarki ocenia stan środowiska przyrodniczego na podstawie danych statystycznych
51. Karpaty	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje na mapie Karpaty oraz krainy geograficzne wchodzące w skład łańcucha karpackiego: Beskidy, Pieniny, Podhale i Tary 	<ul style="list-style-type: none"> podaje główne cechy budowy geologicznej Karpat opisuje cechy rzeźby wysokogórskiej i przedstawia jej genezę 	<ul style="list-style-type: none"> porównuje rzeźbę Tatr Zachodnich i Tatr Wysokich wyjaśnia wpływ wysokości bezwzględnej na zróżnicowanie klimatu i roślinności 	<ul style="list-style-type: none"> omawia wpływ budowy geologicznej na zróżnicowanie rzeźby Tatr, Pienin i Beskidów ocenia wpływ turystyki na środowisko przyrodnicze Tatr